

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۴/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

مقایسه نظام ارزشیابی ایران با چند کشور دیگر

پگاه نیازی امرایی^۱، سیما احمدی ملک آباد^۲، مبینا حق ندیری^۳، مرضیه دلبری نیکو^۴، سارا صالحی صدر^۵

چکیده:

فرآیند سنجش و ارزشیابی در مدارس و دانشگاه ها تنها بر ارزیابی مجموعی یا نهایی استوار بوده است که در پایان دوره آموزش به منظور تشخیص میزان پیشرفت تحصیلی براساس سیستم نمره دهی بدون پایه و اساس یکسان و مشخص در تمامی مراکز علمی صورت می گیرد که به ارزشیابی سنتی معروف است. روشی که در آن تمامی تلاش معلم، دانش آموز و کل نظام آموزشی معطوف به آزمون های نهایی و نمره آنها است و نتیجه همه تلاش ها در یک عدد یک یا دو رقمی خلاصه می شود. از طرفی ارزشیابی سنتی به سنجش اطلاعات جزئی و تا حدودی غیر معنی دار می پردازد که با وجود کاستی ها و آسیب هایی از جمله: حافظه پروری و کم توجهی به حیطه ها و سطوح مختلف یادگیری، تحمیل اضطراب نامطلوب به دانش آموزان، افزایش تکرار پایه تحصیلی، هدف شدن امتحان به جای یادگیری، کم توجهی به پرورش خلاقیت و روحیه پرسشگری، سنجش کمی و بی اهمیتی به سنجش کیفی و استفاده ی محدود و ناچیز از ابزارها تغییر در نظام ارزشیابی سنتی را اجتناب ناپذیر می سازد که باید توسط برنامه ریزان، کارشناسان، مدیران و معلمان برای رفع آن ها اقدام شود. اجرای ارزشیابی توصیفی در دوره ابتدایی بیانگر توجه نظام آموزش و پرورش به مشکل عمده آموزش در رویکردهای جدید یادگیری (فراگیر محور) می باشد. این نوع ارزشیابی با ارائه الگوی کیفی به دنباله تبدیل کردن سنجش و ارزشیابی به یک موقعیت یادگیری برای دانش آموزان است تا از آن طریق، سنجیده شدن و مورد ارزشیابی قرار گرفتن برای آنان رعب آور، اضطراب انگیز و تنش زا نباشد.

واژگان کلیدی: ارزشیابی - سنجش - آموزش - مطالعه تطبیقی

^۱ کارشناس آموزش ابتدایی از دانشگاه فرهنگیان

^۲ کارشناس ارشد روانشناسی بالینی

^۳ کارشناس آموزش ابتدایی از دانشگاه فرهنگیان

^۴ کارشناس مدیریت امور فرهنگی

^۵ کارشناس آموزش ابتدایی از دانشگاه فرهنگیان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه :

ارزشیابی توصیفی نوعی ارزشیابی است که:

- الف) زمینه‌ی مشارکت فعال دانش آموز و والدین را در فرآیند ارزشیابی فراهم می‌نماید.
- ب) در جمع‌آوری اطلاعات از ابزارهای متنوع و جدید برای افزایش اعتبار اطلاعات استفاده می‌نماید.
- ج) معلم و شورای مدرسه با جمع‌بندی، تحلیل و تفسیر دقیق اطلاعات و با توجه به ابعاد مختلف یادگیری و عاطفی و مهارتی در خصوص ارتقاء دانش آموز به پایه‌ی بالاتر تصمیم‌گیری می‌نمایند.
- د) از نتایج سنجش و ارزشیابی در رفع موانع یادگیری دانش آموز در طول فرآیند یاددهی - یادگیری استفاده می‌شود.
- ه) با تسهیل شرایط ارتقاء و مداخله‌های مناسب در زمان مقتضی از افت تحصیلی تا حد قابل توجهی جلوگیری می‌نماید.
- و) متناسب با نیاز دانش‌آموزان از بازخوردهای کیفی با عبارت‌های واضح و روشن که منجر به تشویق و ترغیب دانش‌آموز برای تلاش بیشتر شود استفاده می‌شود.
- ز) در جهت تقویت فعالیت‌های گروهی تلاش می‌نماید.
- در تدریس سنتی، معلم حجمی از اطلاعات مشخص (محتوای کتاب درسی) را به ذهن دانش‌آموز منتقل می‌نماید در نتیجه نقش ارزشیابی تحصیلی هم، اندازه‌گیری حجم اطلاعات منتقل شده بود و امتحان تنها ابزار اندازه‌گیری آن به شمار می‌آمد.
- پژوهشگران زیادی به بررسی ابعاد مختلف طرح ارزشیابی توصیفی پرداخته‌اند که به نوعی بیانگر تأثیر مثبت ارزشیابی توصیفی در بهبود رفتار و بهبود یادگیری و سلامت روحی و روانی دانش‌آموزان، میزان پیشرفت تحصیلی، کاهش اختلالات رفتاری در مدارس دخترانه و افزایش بهداشت روانی محیط یاددهی-یادگیری، افزایش سطح کیفی یادگیری، ایجاد علاقه به یادگیری و بهبود آن، حذف فرهنگ بیست‌گرای، عزت نفس دانش‌آموزان، مشارکت و فعالیت در کلاس و تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر و با معلم و .. می‌باشند.
- به همین سان ارزشیابی از یادگیری، باید به این دانش‌آموز کمک کند تا بهتر و عمیق‌تر یاد بگیرد و به عبارت دیگر سازمان دانش‌آموز را کامل و کامل‌تر کند بنابراین، از منظر این تعریف، نقش ارزشیابی، خدمت به یادگیری خواهد بود نه اندازه‌گیری میزان یادگیری. حال می‌توان بهتر درک کرد که چرا رویکرد کلی ارزشیابی فرایندی است و چرا در الگوی ارزشیابی توصیفی ابزارهایی چون آزمون عملکردی، پوشه‌ی کار، خودسنجی، پرسیدن و بازخورد های توصیفی پیوسته کاربرد پیدا می‌کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

و در نهایت

به نقل از فریبا باقری باغان کارشناس علوم تربیتی: "برای ارزیابی دانش آموزان باید روش یکدست و منسجمی به کار گرفته شود." و پیرو سخن وی: "بازده تحصیلی با قطع و وصل کردن سیستم ارزیابی، مطلوب نخواهد بود. دانش آموزانی که با روش ارزشیابی توصیفی مقطع ابتدایی را پشت سر گذاشته اند، با ورود به مقطع راهنمایی و مواجه شدن با سیستم نمره دهی دچار نوعی شوک روانی شده و علاوه بر اضطرابی که از تغییر مقطع که بسیار طبیعی است پیدا می کنند، دچار دغدغه نمره گرفتن و چگونگی سازگاری با آن هم خواهند شد."

ارزشیابی توصیفی در مقطع ابتدایی

آنچه در مقطع ابتدایی حائز اهمیت است، به خصوص در دوره اول آموزش اصول اولیه زندگی و مباحث پایه ای است و به طبع برای این هدف نمره به صورت عددی و کمی نمی تواند به خوبی توصیف کننده وضعیت دانش آموزان باشد. در این مقطع دانش آموزان جدا از مطالب بنیادی مثل حروف الفبا، اعمال اصلی بین اعداد و ... با اصول زندگی به عنوان یک شهروند حرفه ای آشنا می شوند و شاید مخلوط شدن این مباحث با نمره و عدد، از میزان اهمیت این مطالب بکاهد و آن ها را به عنوان مطلبی فقط برای خواندن و حفظ کردن نشان بدهد.

چرا ارزشیابی توصیفی در مقطع متوسطه اول مناسب نیست؟

اما هر چه به پایه های بالاتر و به مقاطع متوسطه نزدیک تر شوند، شرایط کمی متفاوت تر خواهد شد و دیگر نمرات توصیفی جوابگوی نیاز دانش آموزان و معلم ها نیست. با توجه به اینکه نمرات توصیفی به صورت کیفی و با عناوین «خیلی خوب»، «خوب»، «قابل قبول» و «نیاز به تلاش بیشتر» روی کارنامه دانش آموزان درج می شوند و باز خود دبیر روی برگه امتحانی بیشتر نقاط قوت و ضعف دانش آموز را مشخص می کند، این شیوه نمره دهی به خوبی نمی تواند بیانگر شرایط دانش آموزان باشد و عمدتاً اولیا محترم درک درستی از وضعیت دانش آموز خود ندارند.

ارزشیابی توصیفی چه معایبی دارد؟

بازه خیلی خوب را می توان به عنوان نماینده ای از نمرات ۱۷ تا ۲۰ در نظر گرفت، بطوریکه حتی اگر دانش آموز، ایراداتی نیز داشته باشد با دریافت نمره خیلی خوب، جزء دانش آموزان برتر شناخته می شود و به نوعی دچار اعتماد به نفس کاذب می شود، بطوریکه نمی تواند ضعف خود را بپذیرد و در جهت رفع ایرادات خود اقدامی نماید. همچنین در روش توصیفی رقابتی بین دانش آموزان دیده نمی شود، زیرا همه دانش آموزان نمره نهایی را ملاک قرار می دهند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دانش آموزان ضعیف تر با وجود ایراداتی، نمره خیلی خوب را دریافت می کنند و با این کار و این نمره هیچ تلاشی برای رقابت با دانش آموزان قوی تر نمی کنند و با این ذهنیت که باز هم با داشتن چند ایراد، نمره خیلی خوب را دریافت می کند هیچ پیشرفتی نخواهد داشت. از طرفی دانش آموزان قوی نیز با دیدن شرایط دانش آموزان ضعیف تر از خودشان که نمرات یکسان دریافت کرده اند، انگیزه ای برای پیشرفت ندارند، زیرا وقتی می دانند ایرادات جزئی تاثیری در نمره آن ها ندارد و برای آزمون های بعدی تلاش کمتری می کنند.

آزمون های دوره متوسطه اول چگونه است و به شکلی برگزار می شود؟ نقش ارزشیابی مستمر در نمرات چگونه است؟

اما با ورود به مقطع متوسطه اول، نمرات به صورت کمی خواهد بود و نمرات بر اساس تلاش دانش آموز در بازه ۰ تا ۲۰ قرار می گیرند. اکثر دانش آموزان پایه ششم، با معدل خیلی خوب فارغ التحصیل می شوند که این بدین معناست همگی خود را جزء دانش آموزان برتر می دانند و با ورود به پایه هفتم با همان ذهنیت قبلی پیش می روند. این در حالیست که در پایه هفتم و در اکثر مدارس برتر، رقابت بین نمرات ۱۷ تا ۲۰ است.

دانش آموزان ضعیف ایرادات خود را درک می کنند و تلاش می کنند این ایرادات را بر طرف نمایند و خود را به سطح دانش آموزان قوی تر برسانند. از طرفی دانش آموزان قوی تر نیز تلاش می کنند جایگاه خود را حفظ کنند. از این رو این دسته از دانش آموزان نیز با مرور دقیق تر مطالب سعی در پیشرفت خود دارند. آزمون های دوره متوسطه در ۴ بخش اصلی در نظر گرفته شده است.

۱) بخش اول که شامل ۲۵ درصد مطالب کتاب درسی هستند، آزمون های میان نوبت اول هستند این آزمون ها معمولا در اوایل آذر ماه برگزار می شوند.

۲) دومین آزمون، آزمون نوبت اول است که تقریبا از ۵۰ درصد مباحث اولیه کتاب می باشد. آزمون های نوبت اول معمولا در دی ماه برگزار می شوند.

۳) آزمون سوم که میان نوبت دوم است. معمولا در اردیبهشت ماه و از ۷۵ درصد کتاب گرفته می شود.

۴) و نهایتا آخرین آزمون خرداد ماه است که شامل کل مطالب کتاب درسی می باشد.

نمره نهایی هر درس دانش آموز، با میانگین گیری از این نمرات و نمرات مستمر به دست می آید. البته در بسیاری از مدارس آزمون های ماهانه نیز برگزار می گردد. عملکرد دانش آموزان در این آزمون ها بسیار متفاوت است. بطوریکه معمولا در آزمون های ماهانه، با توجه به عدم آشنایی کافی دانش آموز با نحوه برگزاری آزمون و سیستم نمره دهی، نتیجه جالبی به دست نخواهد آمد. بسیاری از دانش آموزان پس از این مرحله دچار نوعی استرس می شوند که وجود مشاورین قوی در امور آموزشی، به خوبی می تواند آرامش را به این دانش آموزان برگرداند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

روند پیشرفت دانش آموزان مقطع متوسطه اول در آزمون های نوبت اول، دوم و میان نوبت ها

در آزمون میان نوبت اول، تغییرات به وضوح مشخص است، به طوریکه افزایش تا حداکثر ۳ نمره در معدل دانش آموز دیده می شود و این روند تغییرات در آزمون دی ماه به اوج خود می رسد و می توان از نمرات دی ماه دانش آموز به عنوان ملاکی برای مقایسه آن ها استفاده کرد و اولیا بتوانند سطح آموزشی دانش آموز خود را بدانند. در اولین آزمون ماهانه پس از دی ماه، روند کاهش معدل را خواهیم داشت. زیرا دانش آموزان با تکیه بر معدل دی ماه خود دچار نوعی «غرور کاذب» می شوند و عملاً در یک بازه زمانی زمان مطالعه آنها بسیار کاهش می یابد و همانند ترم اول در آزمون های میان نوبت و نوبت دوم دانش آموز به حداکثر نمره خود می رسد.

در یک نتیجه گیری کلی می توان به این نکته پی برد که سیستم نمره دهی عددی تاثیر بیشتری روی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مقطع متوسطه اول خواهد داشت، به طوریکه هم دانش آموز و هم اولیا درک درستی از جایگاه فرزند خود دارند و رقابت محسوس تر است. همچنین دانش آموز قوی و ضعیف در تلاش برای بهتر شدن خود هستند.

یافته های تحقیق :

ایران :

آموزش و پرورش رسمی در ایران با قدمتی بیش از یک قرن در ادوار مختلف به دنبال تحول و دگرگونی بوده لکن به دلیل کم توجهی به مبانی ارزشی و ویژگی های فرهنگی و نیازهای اجتماعی در این زمینه کمتر توفیق داشته است . با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و جاری شدن ارزش های اسلامی در ارکان حکومت تغییرات گسترده ای در بنیادهای نظری اهداف محتوی روش ها و دیگر اجزای نظام آموزشی آغاز شد اما به دلیل حاکمیت دیدگاههای گذشته و عادت شدن روش ها آنگونه که بایسته نظام جمهوری اسلامی است این تغییرات نهادینه نشده و ضرورت آن همچنان به قوت خود باقی است.

رهبر معظم انقلاب با نگاه عمیق همه جانبه و پایدار نسبت به رسالت آموزش و پرورش در نظام اسلامی بر ناکافی بودن تغییرات در نظام آموزشی تاکید کرده و بر لزوم استمرار آن به صورت دقیق تر و عمیق تر امر فرموده اند. در جهت پاسخگویی به فرامین رهبری معاونت آموزش و نوآوری به دنبال ایجاد تغییر در عناصر مختلف نظام آموزشی از جمله سیستم ارزشیابی تحصیلی برآمده است . سیستم ارزشیابی جدید (توصیفی) مرحله مطالعاتی و آزمایشی خود را در سال های گذشته (۱۳۸۱ الی ۱۳۸۶) طی کرده و از سال تحصیلی ۸۸- ۸۷ وارد مرحله جدیدی شده که بدون هماهنگی و همراهی آموزگاران مدیران دانش آموزان و والدین گرامی به موفقیت نخواهد رسید. ارزشیابی توصیفی در صدد است با تغییر در دیدگاه ها نگرش ها و روش های دست اندرکاران نظام آموزشی و خانواده ها محیط پر بار بانشاط و جذابی را برای کودکان فراهم نماید. مجموعه حاضر برای آشنایی کلی والدین گرامی تنظیم شده و امید است بتواند به بخشی از سوال های این عزیزان پاسخ دهد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یکی از مهمترین دغدغه های والدین در امر تعلیم و تربیت فرزندان موفقیت آنان در امور تحصیلی است. نظام آموزش و پرورش با درک این دغدغه ارزشمند خود را ملزم می داند تا حداکثر تلاش خود را برای فراهم آوردن شرایط مناسب یادگیری و رشد و بالندگی فرزندان ایران عزیز اسلامی فراهم نماید.

آیا تاکنون از خود پرسیده ایم که انتظارمان از مدرسه چیست؟

به این سوال مهم هر کسی پاسخی می دهد. عده ای اعتقاد دارند مدرسه باید علوم مختلف را به دانش آموزان آموزش دهد. عده ای دیگر به آموزش مهارت های زندگی گروهی نیز بر رشد ارزش ها و ویژگی های اخلاقی و... تاکید می نمایند. پاسخ هیچ گروهی نادرست نیست. اما کامل هم نیست مدرسه وظیفه دارد فرصت های مناسبی برای تعلیم و تربیت اسلامی به معنای واقعی فراهم نماید و نباید هیچیک از موارد فوق مورد کم توجهی قرار گیرد.

کودکان باید مهارت های پایه و اساسی را با جذاب ترین روش ها در محیط آرام و دلنشین بیاموزند و با مشارکت فعال و موثر در این فرایند آماده زندگی در جامعه فردا شوند. دوره ابتدایی در نظام آموزشی ایران دانش آموزان گروه سنی ۱۰-۶ ساله را دربرمی گیرد و این دوره به دلیل ویژگی ها و شرایط سنی کودکان از اهمیت و حساسیت بیشتری نسبت به دوره های تحصیلی دیگر برخوردار است زیرا:

کودکان در این دوره بیشترین آمادگی را برای یادگیری دارند.

انگیزه و علاقه کودکان به آموختن با توجه به گرایش فطری آنها به جستجوگری و پرسشگری و کسب شناخت بالاست.

دوره ای است که شخصیت دانش آموزان شکل می گیرد و آینده آنها را تحت تاثیر قرار می دهد.

در این دوره کودکان هنوز قالب شخصیتی پیدا نکرده اند و شرایط لازم را برای کسب تجارب ارزشمند دارند. تصورات دانش آموزان نسبت به معلم کتاب مدرسه آموختن و... شکل می گیرد.

تغییرات در این دوره بیشتر در ابعاد کیفی انجام می شود و امکان سنجش آنها به صورت کمی و دقیق وجود ندارد.

آیا به نظر شما با وجود ویژگی های دوره ابتدایی و انتظاراتی که از مدرسه می رود با روش های محدودی که در حال حاضر برای

شناخت کودکان و کسب اطلاعات لازم استفاده می شود. می توان به یادگیری درونی و فعال امیدوار بود قطعاً پاسخ شما به این

سوال منفی است. لذا برای رسیدن به اطلاعات کامل هستند. معتبر و دقیق درخصوص دانش آموزان به ویژه در یادگیری های

آنان نیازمند ایجاد تغییر در روش های سنجش و ارزشیابی هستیم.

• ارزشیابی تحصیلی چیست؟

همه ما با امتحان آشنا هستیم وقتی دانش آموز بودیم مکرر در امتحان شرکت کرده ایم اما آیا برآستی خود امتحان هدف است

یا امتحان وسیله ای است برای تشخیص ویژگی ها توانمندی ها تغییرها تفاوت ها پیشرفت ها موفقیت ها و... و آیا باز صرفاً

تشخیص مواردی که ذکر شدند هدف هستند یا انتخاب برترین ها توانمندترین ها کمک به رفع نیازها پاسخگویی به احتیاجات

ارایه رهنمودها توجه به تفاوت ها و در آموزش و پرورش کمک به رشد تعالی و پیشرفت از طریق یادگیری

آیا امتحاناتی که در حال حاضر وجود دارد خود به هدف تبدیل نشده اند آیا این امتحانات اطلاعات لازم در ابعاد مختلف را به ما

می دهند و آیا این اطلاعات در زمینه های مورد نیاز برای تصمیم گیری جامع و معتبر هستند اینجا نیز پاسخ ها می تواند

متفاوت باشد. اما هیچیک از ما نمی توانیم مشکلاتی را که اینگونه امتحانات داشته و دارند را انکار کنیم. آیا چاره کار در این

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

است که امتحان را حذف کنیم یا باید نگاه خودمان و روش های برگزاری امتحان و استفاده ای که از نتایج آن می شود را تغییر دهیم بلکه درست است ما برای اینکه به دانش آموز کمک کنیم تا بهتر یاد بگیرد و از یادگیری لذت ببرد و آن را در زندگی به کار گیرد نیازمند شناخت او هستیم بنابراین به روش هایی نیاز داریم که بتوانند این شناخت را فراهم نمایند. ارزشیابی تحصیلی این کار را انجام می دهد. یعنی معلم با استفاده از امتحان گرفتن تکلیف دادن کار عملی خواستن پرسش کردن و... اطلاعات لازم را بگیرد و بر اساس آن وظیفه خود را که همان فراهم کردن زمینه رشد پیشرفت و تعالی در ابعاد مختلف است انجام دهد. بنابراین امتحان یکی از روش هایی است که معلم انجام می دهد تا دانش آموز را بشناسد و البته نباید تنها روش جمع آوری اطلاعات باشد. روشهای دیگری نیز باید توسط معلم برای شناخت همه جانبه دانش آموزان انجام گیرد که به آنها سنجش و ارزشیابی می گویند.

• چرا ارزشیابی تحصیلی دوره ابتدایی باید تغییر کند؟

شاید این سوال مهمترین سوال برای والدین گرامی باشد. چه مشکلاتی در روش های فعلی وجود دارد وقتی به اهداف و انتظارات خودمان از مدرسه و آموزش و پرورش دقیق تر شویم متوجه خواهیم شد برای ایجاد این انتظارات و در فرزندمان به نگرشی نو روش ها و افراد جدید نیاز داریم در حالیکه اشکالات نظام نمره ای در دوره ابتدایی عبارتند از:

- ۱) دانش آموزان را با اضطراب و نگرانی روبه رو می کند و محیط مدرسه را از نظر روانی و عاطفی تهدید می کند
- ۲) بیشتر به اطلاعات و دانش جزئی و حفظیات توجه می شود تا درک و فهم و یادگیری های عمیق
- ۳) کودکان را به رقابت های نابرابر و ناسالم می کشاند و نظام برنده و بازنده را ترویج می کند.
- ۴) گرفتن نمره بالا و یا قبولی به جای یادگرفتن و به دست آوردن تجارب مفید تبدیل می شود.
- ۵) به آنچه که دانش آموزان خارج از کلاس و یا مدرسه کسب می کنند کم توجه است.
- ۶) به دانش آموزان القا می کند فقط مطالبی را مطالعه کنند که در امتحان به آنها توجه می شود.
- ۷) باعث نگرانی کاذب در اولیا می شود.
- ۸) شناخت مناسبی از وضعیت تحصیلی و تربیتی دانش آموزان ارائه نمی دهد.

مشکلات فوق و سایر مشکلاتی که در این مجموعه امکان طرح آنها وجود ندارد لزوم تغییر در روش های ارزشیابی تحصیلی دوره ابتدایی را ضروری و اجتناب ناپذیر کرده است. این تغییرات در قالب طرحی تحت عنوان « ارزشیابی توصیفی » ارائه گردیده است تا بخشی از این نگرانی ها را برطرف نماید.

• ارزشیابی توصیفی چیست؟

ارزشیابی توصیفی شکلی از ارزشیابی تحصیلی - تربیتی است که در آن معلم با مشارکت فعال و دانش آموز و اولیای ایشان با استفاده از ابزارهای مختلف به جمع آوری اطلاعات در زمینه تلاش ها پیشرفت ها و موفقیت های دانش آموزان می پردازد و با طبقه بندی تحلیل و تفسیر اطلاعات به آنها کمک می کند تا بهتر یاد بگیرند و مشکلات یادگیری خود را به کمک اولیا و معلمان برطرف کنند.

هدف اصلی در ارزشیابی توصیفی بهبود شرایط یادگیری دانش آموزان با از بین بردن اضطراب های نامطلوب ناشی از برگزاری امتحانات و بازخوردهای عددی است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

• ویژگی های ارزشیابی توصیفی

- (۱) در ارزشیابی توصیفی به جای دادن نمره به دانش آموز از عبارت های کیفی مثل تلاش خوبی داشته ای با تلاش به موفقیت رسیده ای برای موفقیت باید بیشتر تلاش کنی با انجام تمرین بیشتر مشکل شما برطرف می شود و... استفاده می شود.
- (۲) ارزشیابی توصیفی به زمان خاص محدود نمی شود این ارزشیابی در محیط های یادگیری فعالیت های خارج از کلاس و محیط زندگی نیز جریان دارد.
- (۳) تلاش و رشد کودکان همانند موفقیت آنان ارزشمند است و فقط به موفقیت ها امتیاز داده نمی شود بلکه تلاش و پیشرفت نیز امتیاز دارد.
- (۴) همانگونه که یادگیری دانش آموزان در حوزه های مختلف و سطوح متفاوت است سنجش و ارزشیابی آن نیز باید با استفاده از ابزارهایی باشد که بتواند این یادگیری ها را بسنجد. پوشه کار آزمون ها مشاهدات از جمله ابزارهایی است که در ارزشیابی توصیفی مورد استفاده قرار می گیرد.
- (۵) در ارزشیابی توصیفی اصل بر ارتقا دانش آموزان بر پایه های بالاتر است مگر در موارد بسیار نادر و زمانی که دانش آموزان به دلایل خاصی به اهداف مدنظر نرسیده باشند.
- (۶) کارنامه دانش آموزان علاوه بر عملکرد درسی عملکرد اجتماعی و عاطفی و جسمانی - فیزیکی را منعکس می نماید. ارزشیابی توصیفی یا ویژگی های فوق راهکارهایی را برای برطرف کردن بخشی از مشکلات فراروی ارزشیابی تحصیلی ارائه داده است که در ادامه به آنها اشاره می شود.

• برتری ها یا ویژگی های ارزشیابی توصیفی نسبت به روش کمی

الف) مهمترین هدف ارزشیابی توصیفی ایجاد تغییر در دیدگاه ها و نگرش های مسئولان مدیران آموزگاران و والدین نسبت به ارزشیابی تحصیلی است. زیرا اصلی ترین عامل کارآمدی پایین روش های فعلی نگاه نادرست به هدف های مستتر در هر یک از روشهاست که منجر به استفاده نادرست از آنها می شود. به عنوان مثال آزمون و آزمودن اگر با هدف شناخت تغییرات حاصل از یادگیری که بیانگر تلاش ها و فعالیت های معلم دانش آموزان و والدین گرامی است به کار رود و از نتایج آن:

- (۱) برای کمک به دانش آموزان در جهت تلاش بیشتر و فعالیت دقیق تر
- (۲) توسط معلم و والدین در جهت برنامه ریزی مناسب تر استفاده شود این عمل نه تنها ناپسند نیست بلکه عین صواب است.

ب) راهکار دیگری که پیش بینی شده جایگزینی بازخوردهای کیفی و توصیفی به جای بازخوردهای نمره ای است. نمره برای دانش آموز بیشتر به عنوان علامتی است که برخی از رفتارهای خوشایند و یا ناخوشایند دوستان معلمان اولیا و دیگران را به دنبال دارد. اما کمتر وسیله ای برای شناخت نقاط قوت ضعف توانمندی ها و محدودیت ها به کار گرفته می شود. اما بازخوردهای کیفی به دانش آموزان انگیزه و تلاش بیشتر در یک فضا و شرایط آرام و برای معلم توجه دقیق بر ابعاد یادگیری دانش آموزان و برای اولیا آگاهی از وضعیت تحصیلی و وظیفه و مسوولیتی که در قبال آن دارند می دهد. نباید حذف نمره را از بازخوردهایی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

که به دانش آموز داده می شود با حذف ارزشیابی یکسان تلقی کرد. ارزشیابی به صورت دقیق تر کامل تر با ابزارهای مناسب تر با هدف یاری به دانش آموز و اولیا آنان در طول سال تحصیلی انجام می شود؛ اما نتیجه با کلمه عبارت جمله و... اعلام می گردد. اگر یادتان باشد گفته شد از جمله مشکلات ارزشیابی فعلی کم توجهی به تمامی آموخته ها و یادگیری های دانش آموزان مثلا در زمینه علاقه انگیزه احساسات نگرش ها توانایی ها مهارت ها کارهای عملی و... است. مواردی که به جرات می توان گفت هدف اصلی و اساسی دوره ابتدایی رشد و شکوفایی آنهاست که در ارزشیابی توصیفی برای هر یک از آنان ابزار و روش مناسب پیش بینی شده است. مثلا برای سنجیدن عمل و رفتار دانش آموزان در جمع و گروه روش مشاهده و ابزاری تحت عنوان سیاهه رفتار در نظر گرفته شده است. بنابراین معلم گرامی ضمن توجه به این بعد یعنی بعد اجتماعی آن را با روش و ابزار درست ارزشیابی می کند و اطلاعات حاصله را بررسی تجزیه و تحلیل کرده و از نتایج آن برای تصمیم گیری درخصوص تنظیم برنامه آموزشی خود و اطلاع به والدین برای فراهم کردن زمینه تلاش و فعالیت بیشتر همراه با انگیزه لازم به کار می برد. (ج) باتوجه به اینکه در حال حاضر در روش کمی برگزاری امتحانات در زمانی غیر از زمان آموزش و یادگیری انجام می شود فاصله زمانی بین آموزش و ارزشیابی و امتحان آن را به یک موضوع اضطراب آور و نگران کننده تبدیل کرده است. از طرف دیگر براساس نتایج یک یا چند امتحان در مورد آینده دانش آموز تصمیم گیری می شود و این امر باعث شده هم والدین و هم دانش آموزان و حتی معلمان دچار ترس و اضطراب شوند. برای رفع این مشکل در ارزشیابی توصیفی امتحان و آموزش به شکل مستقل و در زمان خاص وجود ندارد. بلکه در زمانی که معلم و دانش آموز در حال فعالیت های یاددهی - یادگیری هستند. آزمون های مورد نظر اجرا شده و همزمانی ارزشیابی و آموزش و یادگیری ضمن حذف اضطراب ناشی از حضور در جلسات امتحانی آن را به مرحله ای از یادگیری و جز فرایند یادگیری تبدیل می کند.

(د) مشارکت و همکاری در هر کاری علاقه و تعهد افراد را به آن کار افزایش می دهد. از آنجایی که ارزشیابی تحصیلی در طرح ارزشیابی توصیفی یک فرصت یادگیری تلقی می شود و برای یادگیری و بهبود شرایط آن انجام می گیرد مشارکت دانش آموز و والدین در این موضوع در کنار معلم بسیار ارزشمند و حیاتی است. زیرا دانش آموز با بررسی روند تلاش خود از همان ابتدا مدیریت فرآیندهای یادگیری خود را بتدریج برعهده می گیرد و والدین نیز با مشارکت در امر ارزشیابی فرزندشان ضمن احساس وظیفه بیشتر برنامه ریزی های آگاهانه تری برای بهبود وضعیت تحصیلی آنها انجام می دهند.

(هـ) و بالاخره در ارزشیابی توصیفی تمام تلاش معلم والدین و خود دانش آموز در طول سال صرف فرایند « ارزشیابی از وضعیت یادگیری - تلاش برای یادگیری بهتر - ارزشیابی شناخت بیشتر و دقیق تر - تلاش برای یادگیری بهتر » می شود و دانش آموزان فرصت جبران کاستی های احتمالی را دارند و این ضعف ها کاستی های احتمالی متراکم نشده و تا پایان نوبت اول یا سال حفظ نمی شوند بلکه هر زمان که شناسایی شوند تدبیر شده و یا مشارکت معلم دانش آموز و والدین برطرف می گردد. فلذا در این طرح اصل بر ارتقا دانش آموز به پایه بالاتر است و فقط معدود دانش آموزانی که مشکل جدی در یادگیری و... دارند بنابر اصل هر دانش آموزی با توجه به تفاوت های فردی به زمان متفاوتی برای یادگیری نیاز دارند تکرار پایه می نمایند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

• وظایف دانش آموزان در ارزشیابی توصیفی

مشارکت دانش آموزان در ارزشیابی تحصیلی و آگاهی از پیشرفت کار و تلاش برای آنها جذاب و انگیزشی است. خود ارزیابی براساس مشاهده عملکرد در فعالیت های ثبت شده به ویژه پوشه کار به دانش آموز فرصت گرانبهایی را می دهد تا آگاهانه تر تلاش و کوشش نماید. به برخی از وظایف و مسئولیت های دانش آموزان نیز در اجرای ارزشیابی توصیفی اشاره می شود.

- ۱) همکاری با معلم در تشکیل پوشه کار (در این پوشه نمونه هایی از کارهای دانش آموزان قرار داده می شود تا با مراجعه به آن از میزان تلاش پیشرفت و موفقیت های خود آگاه شوند
- ۲) انجام تکالیفی که معلم در کلاس و یا خارج از کلاس متناسب با اهداف درس و توانایی دانش آموزان تعیین می کند
- ۳) تلاش برای جبران ضعف های احتمالی با همکاری والدین.
- ۴) ابراز توانمندی ها و مهارت ها و عملکرد خود در موقعیت هایی که معلم برای او در نظر می گیرد.
- ۵) حفظ و نگهداری پوشه کار.

• وظایف والدین در ارزشیابی توصیفی

ارتباط نزدیک مداوم و مستمر دانش آموز با والدین و تمایل و علاقه وافر پدران و مادران در کمک به فرزندان خود در امور تحصیلی و تربیتی همچنین ضرورت هماهنگی و همکاری بین معلم و والدین به ویژه در ارزشیابی توصیفی نقش و جایگاه آنها را در این موضوع ممتاز کرده است. به برخی از مهمترین وظایف والدین در ارزشیابی توصیفی اشاره می شود:

- ۱) حضور منظم مستمر و فعال در مدرسه برای آگاهی از وضعیت تحصیلی فرزندشان
- ۲) ارایه اطلاعات مربوط به فعالیت های دانش آموز در منزل به معلم.
- ۳) کمک به دانش آموز در انجام وظایف و تکالیف خارج از کلاس و مدرسه و راهنمایی و هدایت آن.
- ۴) کمک به معلم در تولید پوشه کار و حفظ و نگهداری آن.
- ۵) اجرای پیشنهادهای معلم درخصوص فرزند خود متناسب با شرایط و ظرفیت های خانواده.
- ۶) ارزشیابی از عملکرد فرزند در منزل با روش های توصیفی و ارایه نتیجه به معلم در مدرسه.
- ۷) مطالعه جزوات بروشورها و مشاهده فیلم ها و یا نرم افزارها درخصوص طرح.
- ۸) شرکت در برنامه ها و جلسات توجیهی که برای این منظور برگزار می شود.

• وظایف معلم در ارزشیابی توصیفی

ارزشیابی تحصیلی - تربیتی دانش آموزان از وظایف مهم آموزگاران و معلمان است. با انجام این وظیفه ضمن شناسایی و بررسی موقعیت و وضعیت یادگیری دانش آموزان و موانع احتمالی موجود در مسیر یادگیری آنها برای کمک به دانش آموزان در فعالیت بیشتر برای یادگیری دروس بروز احساسات اصلاح و تقویت بینش ها مهارت ها و... تلاش می شود. به کمک ارزشیابی معلم دانش آموز را می شناسد و به او کمک می کند تا یاد بگیرد و تلاش کند تا بهتر یاد بگیرد. (و یا تلاش کند یاد بگیرد که چگونه بهتر یاد بگیرد)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برخی از مهمترین وظایف معلم در ارزشیابی توصیفی عبارت است از:

- ۱) تهیه و تدوین نقشه ارزشیابی تحصیلی - تربیتی متناسب با اهداف و انتظارات.
- ۲) تهیه و تنظیم ابزارهای مناسب برای سنجش و ارزشیابی مثل آزمون پوشه کار ثبت مشاهدات و...
- ۳) ارزشیابی دانش آموزان در زمان انجام فعالیت های یادگیری و ارائه نتیجه (ارائه بازخورد) به آنها برای آگاهی از وضعیت تلاش و پیشرفت خود.
- ۴) ثبت و نگهداری اطلاعات جمع آوری شده به وسیله ابزارهای مختلف و تجزیه و تحلیل آنها به منظور ارائه راهنمایی لازم به اولیا و دانش آموزان.
- ۵) تعیین تکالیف مناسب با رعایت شرایط و ویژگی های سنی و روحی بررسی آنها به منظور شناسایی میزان تلاش پیشرفت و موفقیت دانش آموزان.
- ۶) برگزاری آزمون های مورد نیاز با رعایت این نکته که آزمون فقط برای جمع آوری اطلاعات است و جدای از فرایند یاددهی - یادگیری دیده نشود بدور از هرگونه شرایط اضطراب آور و نگران کننده باشد و از نتیجه آن فقط برای رفع موانع یادگیری و کمک به دانش آموز استفاده شود.
- ۷) تنظیم گزارش های مناسب برای والدین و ارائه آن به صورت حضوری یا مکتوب حداقل هر ۲ ماه یکبار.
- ۸) تنظیم گزارش پیشرفت تحصیلی (کارنامه) در هر نوبت و ارائه اطلاعات دقیق در زمینه فعالیت و کوشش دانش آموزان برای والدین.
- ۹) تصمیم گیری در مورد ارتقا یا تکرار پایه در صورت عدم کسب شرایط لازم (باتوجه به تمام تلاش هایی که معلم والدین و دانش آموز انجام داده اند تمام این کارها برای این است که:
فرزندان گرامی این آینده سازان عزیز با کمال آرامش و با برخورداری از شرایط و فرصت های مناسب با اشتیاق فراوان و امید به آینده در سایه قوانین مترقی نظام مقدس جمهوری اسلامی در خصوص حقوق کودک و وظایف و کارکردهای آموزش و پرورش بتوانند لذت آموختن را به همراه تعمیق آن معارف بچشند و آمادگی خود را برای موفقیت در مراحل مختلف زندگی رشد دهند. نظام نمره محوری فعلی دانش آموزان را با اضطراب و نگرانی روبرو و محیط مدرسه را از نظر روانی و عاطفی تهدید می کند زیرا کودکان را به رقابتی نابرابر و ناسالم می کشاند که گرفتن نمره بالا و یا قبولی به جای یادگرفتن و کسب تجربه های مفید آموزش می نشیند
در ارزشیابی توصیفی به جای دادن نمره به دانش آموز از عبارت های کیفی مثل « تلاش خوبی داشته ای » « با تلاش به موفقیت رسیده ای » « برای موفقیت باید بیشتر تلاش کنی » « با انجام تمرین بیشتر مشکل شما برطرف می شود » ... استفاده می شود
در نظام ارزشیابی توصیفی کارنامه دانش آموزان علاوه بر عملکرد درسی که می تواند شامل مردودی هم شود عملکرد اجتماعی و عاطفی و جسمانی - فیزیکی دانش آموز را منعکس می نماید
مشارکت دانش آموز در ارزشیابی تحصیلی و آگاهی از پیشرفت کار و تلاش برای آنها جذاب و انگیزشی است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ژاپن:

در ژاپن هیچ گونه امتحان نهایی وجود ندارد رفتن به کلاس بالاتر بر اساس ارزشیابی داخلی انجام می گیرد و در رفتن از کلاسی به کلاس بالاتر در مرحله آموزش اجباری تا کلاس نهم به صورت خودکار قطعی است (همه چیز بر اساس ارزشیابی مستمر صورت می پذیرد).

ترکیه:

طی سه سال اول دبستان دانش آموزان ب اساس فعالیت های کلاسی ارزشیابی شده طی سال های چهارم و پنجم حداکثر دو آزمون کتبی برای ارزشیابی برگزار می شود. در مرحله دوم آموزش ابتدایی (پایه های ششم تا هشتم) حداقل دو آزمون کتبی و یک آزمون شفاهی برای هر درس برگزار می شود به دانش آموزی که این مقطع را با موفقیت به پایان برساند گواهینامه اعطا می شود سیستم نمره دهی به این صورت است : عالی، خوب، رضایت بخش، قبول، مردود

آمریکا:

نحوه نمره دهی در ایالت های مختلف با یکدیگر متفاوت است. اما اکثر آنها با سیستم توصیفی صورت می پذیرد. اغلب مدارس متوسطه از نظام ارزیابی استفاده می نمایند که از حروف الفبای a, b, c, d و گاهی e و f و حرف ابه معنای ناتمام تشکیل یافته است. این حروف به نمرات عددی وابسته و مربوط هستند.

a=عالی

d=قبولی

f=مردودی

سوئد

در مدارس سوئد امتحان نهایی وجود ندارد در دوره آموزش اجباری به جز تعداد معدودی از دانش آموزان بقیه به کلاس بالاتر می روند و قبولی یا مردودی، مفهومی ندارد. در سال ،، دو بار (آخر پاییز و بهار) به دانش آموزان کلاس های هشتم و بالاتر، نمره داده می شود. نمرات با اعداد ۱ تا ۵ مشخص می شود.

آلمان:

معلم دانش آموزان را بر اساس امتحانات کتبی، شفاهی، انجام تکالیف درسی و مشارکت فعال دانش آموزان در کلاس ارزیابی می کنند. نتیجه امتحانات به صورت کتبی (به ویژه در دوره ابتدایی) یا بر اساس نمره گزاری در مقیاس ۶ نمره ای به اطلاع خانواده می رسد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اسپانیا:

بر اساس مقررات جدید، ارزشیابی در مقطع پیش دبستانی به صورت مستمر و به صورت خودکار خواهد بود در دوره ابتدایی و متوسطه اطلاعات لازم برای ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با روش های مختلف از قبیل مشاهده منظم، تحلیل تکالیف درسی، آزمونهای کتبی و شفاهی و عملی جمع آوری خواهد شد در صورتی که بررسی ها نشان دهند دانش آموز به هدف های مورد نظر نرسیده است باید سال تحصیلی را تکرار کند تکرار پایه در هر دوره فقط یک بار و در مجموع در طی ۱۰ سال آموزش اجباری، دو بار امکان خواهد داشت

کانادا:

در کانادا نیز نظام ارزشیابی در ایالات مختلف متفاوت است اما در کل ارزشیابی به صورت نمره گذلری و در محمدو زیر انجام می پذیرد: به عبارت دیگر سطح نمره از ۰-۱۰۰ محاسبه می گردد (a, b, c, d, f) تا +a نمره

۱۰۰ درصد +a بالاترین نمره

۵۰ درصد d نمره قبولی یا ردی

۰ درصد f پایین ترین نمره

آرژانتین:

از سال ۱۹۸۹ وضع درسی دانش آموزان با نمرات ۱ تا ۳ سنجیده می شود (عالی، رضایت بخش، مردود) اعتقاد کلی آن است که این روش موجب پایین آمدن استانداردهای آموزش شده است. و بسیاری معتقدند در شیوه نمره گذاری گذشته که با اعداد ۱ تا ۱۰ مشخص می شد باید تجدید نظر شود.

بلغارستان:

در بلغارستان، دانش آموزان دوره ابتدایی به طور خودکار و بر اساس سن به کلاس بالاتر می روند در دوره های پیش متوسطه، متوسطه و دانشگاهی، وضعیت تحصیلی دانش آموزان با نمرات ۲ تا ۶ مشخص می شود نمره ۲ به معنای ضعیف است و دانش آموز باید مجددا در امتحان شرکت کند نمره ۳ به معنای رضایت بخش بودن، نمره ۴ خوب، نمره ۵ خیلی خوب و نمره ۶ به معنای عالی است دانش آموزان ضعیف باید پایه تحصیلی را تکرار کنند.

غنا:

ارزیابی نهایی دانش آموزان مقطع آموزش ابتدایی در انتهای دوره آموزشی پایه و ارزیابی دانش آموزان نظام آموزشی تکمیلی متوسطه به دو مولفه ارزیابی مداوم داخلی و برگزاری و امتحانات جامع خارجی تقسیم می شود که شورای بازرسی کشورهای غرب آفریقا برگزارش می کنند. گفتنی است اجرای ارزیابی های داخلی آموزشی ۳۰ درصد از نتیجه ارزیابی و ارزیابی های خارجی ۷۰ درصد از نمرات نهایی دانش آموزان دوره متوسطه را تشکیل می دهد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

سیستم نمره دهی

سیستم نمره دهی معمول در مدارس مقدماتی و تکمیلی متوسطه کشور غنا به شرح زیر است:

- ۱) نمره ۱ یعنی عالی
- ۲) نمره ۲ یعنی بسیار خوب
- ۳) نمره ۳ یعنی خوب
- ۴) تانمره ۸- یعنی قبول
- ۵) نمره ۹- یعنی مردود
- ۶) A بالاترین در مقیاس
- ۷) D سطح قبولی/مردود
- ۸) F پایین ترین در مقیاس

مکزیک:

معیار نمره دهی از ۱۰ تا ۱ است و نمره ۶ حداقل نمره قبولی است:

- بالاترین نمره ۱۰
- نمره قبولی ۶
- پایین ترین نمره صفر

امارات:

سیستم نمره دهی موسسات آموزش عالی کشور امارات متحده عربی به شرح زیر می باشد:

۱. کل نمره: ۱۰۰-۵۰ درصد
۲. بالاترین مقیاس: ۱۰۰ درصد
۳. سطح قبولی/مردودی: ۶۹-۶۰ درصد
۴. کمترین مقیاس: ۵۰ درصد

نروژ:

سیستم نمره دهی نظام آموزش متوسطه از صفر تا شش متغیر می باشد.

۱. بالاترین نمره: ۶
۲. نمره قبولی: ۲
۳. پایین ترین نمره: صفر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه گیری :

آنچه مسلم است، در نظام های آموزشی دنیا دیگر از سیستم سنجش نمره و معدل به صورتی که در ایران انجام می گیرد نیست و رویکرد اصلی بیشتر نظام های آموزشی دنیا به خصوص در مقاطع ابتدایی و دبیرستان توصیفی و به دور از اضطراب و هیجان های کاذب است امیدواریم با اجرای سند تحول بنیادین این مشکل سیستم آموزشی کشور نیز حل شود.

کشور	نوع ارزشیابی و نمره دهی به دانش آموزان
آرژانتین	از سال ۱۹۸۹ وضع درسی دانش آموزان با نمرات ۱ تا ۳ سنجیده می شود (عالی ، رضایت بخش ، غیر رضایت بخش) و اعتقاد کلی آن است که این روش موجب پایین آمدن استانداردهای آموزش شده است و بسیاری معتقدند که شیوه نمره گذاری گذشته که با اعداد ۱ تا ۱۰ مشخص می شد ، نتیجه بهتری داشت و شیوه جدید باید مورد تجدید نظر قرار گیرد.
آلمان	ارزشیابی از دانش آموزان توسط معلمین مربوطه و بر اساس امتحانات کتبی ، شفاهی ، انجام دادن تکالیف درسی و مشارکت فعال دانش آموزان در کلاس صورت می گیرد. که نتیجه بصورت گزارش کتبی (بویژه در دوره ابتدایی) و یا بر اساس نمره گذاری در مقیاس ۶ نمره ای به اطلاع خانواده ها می رسد.
اسپانیا	بر اساس مقررات جدید ، ارزشیابی در مقطع پیش دبستانی بصورت مستمر و ارتقاء بصورت اتوماتیک خواهد بود؛ در دوره ابتدایی و متوسطه، اطلاعات لازم برای ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان با روشهای مختلف از قبیل مشاهده منظم ، تحلیل تکالیف درسی ، آزمونهای کتبی ، شفاهی و عملی جمع آوری خواهد شد. در صورتی که بررسیها نشان دهند دانش آموز به هدفهای مورد نظر نائل نشده اند باید سال تحصیلی را تکرار کند. تکرار پایه در هر دوره فقط یکبار و در مجموع در طی ۱۰ سال آموزش اجباری ، دو بار امکان خواهد داشت.
سوئد	در مدارس سوئد هیچگونه امتحان نهایی وجود ندارد. در دوره آموزش اجباری بجز تعداد معدودی از دانش آموزان بقیه به کلاس بالاتر ارتقاء می یابند و قبولی یا مردودی در واقع مفهومی ندارد . در سال دوبار (آخر پاییز و بهار) به دانش آموزان کلاسهای هشتم و بالاتر نمره داده می شود. نمرات با اعداد ۱ تا ۵ مشخص می شود.
بلغارستان	در بلغارستان، دانش آموزان دوره ابتدایی بطور اتوماتیک و بر اساس سن به کلاس بالاتر ارتقاء می یابند . در دوره های پیش متوسطه ، متوسطه و دانشگاهی ، وضعیت تحصیلی دانش آموزان با نمرات ۲ تا ۶ مشخص می شود. نمره ۲ به معنای ضعیف است و دانش آموز باید مجدداً در امتحان شرکت کند ، نمره ۳ ، به معنای رضایتبخش ، نمره ۴ خوب ، نمره ۵ خیلی خوب و نمره ۶ به معنای عالی می باشد . دانش آموزان ضعیف باید پایه تحصیلی را تکرار کنند.
	انگلستان یکی از کشورهایی است که در آن بر نظام امتحانات عمومی تاکید شده است؛ در پایان سن ۱۶ و ۱۸ سالگی از دانش آموزان امتحانات عمومی گرفته می شود و از نتایج آن برای سنجش پیشرفت تحصیلی دانش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

انگلستان	آموزان، انتخاب آنان برای دوره های بعدی آموزش و سنجش اثر بخشی موسسات استفاده می شود. در کنار موارد فوق در انگلستان آزمون های دیگری از قبیل "GCSE" گواهینامه عمومی تحصیلی متوسطه، آزمون "GSE" گواهینامه عمومی آموزشی و آزمون "Az level" پیشرفت تکمیلی و ... برای دانش آموزان برگزار می شود و گواهینامه هایی برای موارد خاص دریافت می کنند.
فرانسه	در فرانسه در سن ۱۵ سالگی و در پایان مرحله دوم دبیرستان در سن ۱۸ سالگی از دانش آموزان امتحان ملی به عمل می آید و به آنان گواهینامه پایان دوره داده می شود. در سنین ۸ و ۱۱ سالگی نیز از بعضی از دروس امتحان ملی که در ارتقاء و تکرار پایه اثر ندارد برای استفاده از نتایج آن آزمون به عمل می آید.
ژاپن	در ژاپن هیچگونه امتحان نهایی وجود ندارد. ارتقاء به کلاس بالاتر بر اساس ارزشیابی داخلی انجام می گیرد و در عمل ارتقاء از کلاسی به کلاس بالاتر در مرحله آموزش اجباری (تا کلاس نهم) بصورت اتوماتیک و قطعی می باشد. سنجش در مدارس ژاپن معلم محور و کلاس محور است و آزمون ملی در این کشور وجود ندارد و ارتقاء در پایه های تحصیلی خود به خودی است. در سن ۱۵ و ۱۸ سالگی از دانش آموزان امتحان عمومی و هماهنگ گرفته می شود که از نتایج آن برای ورود به دوره دوم دبیرستان و آموزش عالی استفاده می شود.
روسیه	برای نمره دادن به دانش آموزان از نمرات ۱ تا ۵ استفاده می شود که ۵ بیشترین و ۱ کمترین نمره است . نمره قبولی ۳ می باشد . اگر دانش آموزی در دو یا سه درس نمره ۲ بیاورد ،هنوز اجازه ارتقاء به کلاس بالاتر را خواهد داشت . اگر دانش آموزی در سال پایانی یک نمره ۲ داشته باشد ، گواهی نامه پایان تحصیلات به وی داده می شود ولی این نمره ممکن مانع از ورود وی به مراکز آموزش عالی در برخی از رشته های تحصیلی شود.
بنگلادش	در این کشور برای ارتقاء از یک پایه به پایه دیگر امتحان گرفته می شود و در پایان هر دوره تحصیلی نیز امتحان برگزار و گواهینامه پایان دوره داده می شود.
ایران	در ایران در پایان هر پایه تحصیلی از دانش آموزان امتحان گرفته می شود و به قبول شدگان گواهی پایان آن پایه داده می شود؛ در پایان پنجم ابتدایی، سوم راهنمایی و متوسطه نیز امتحانات نهایی برگزار می شود. نزدیک به هفت سال به شکل آزمایشی و سپس سراسری در دوره ابتدایی (فعلا تا پایه چهارم) ارزشیابی توصیفی با چهار نمره عالی، خوب، متوسط و روب پیشرفت به عمل می آید.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

منابع:

- ۱) داودی رسول، شکرالهی محبوبه. مقایسه روش های ارزشیابی توصیفی و سنتی براساس استانداردهای چهارگانه ارزشیابی از دیدگاه معلمان مدارس ابتدایی شهر تهران. پژوهش در برنامه ریزی درسی. سال هشتم. دوره دوم، شماره ۴ (پیاپی ۳۱). زمستان ۱۳۹۰.
- ۲) فرج اللهی مهران، حقیقی فهیمه السادات. نقش ارزشیابی مستمر در تعمیق یادگیری دانش آموزان پایه دوم مقطع ابتدایی شهر تهران. فصلنامه تعلیم و تربیت شماره ۹۲.
- ۳) روزنامه جمهوری اسلامی
- ۴) مجله اندیشه معلم شماره ۱۹
- ۵) خبرگزاری مهر